

Любі друзі!

Запрошую вас у чарівну подорож Країною сучасного мистецтва. Цьогоріч ви мандруватимете мистецькими шляхами України та інших країн світу й переконаєтесь, що мистецтво не знає меж і кордонів. На вас чекають цікаві зустрічі з українським фольклором і творчістю народних майстрів та майстринь, знайомство зі зразками аранжування мистецьких шедеврів та різними формами стилізації в мистецтві. Ви відкриєте для себе джазову і рок-музику, розширите свої уявлення про електронну музику й новітні танцювальні ритми, ознайомитесь із сучасними тенденціями в архітектурі, живописі, дизайні, кіномистецтві та мультиплікації. У вас буде нагода дізнатися, як митці й мисткині використовують цифрові технології в музичній та образотворчій діяльності і які види мистецтва допомагають людям формувати гарне й комфортне предметне середовище.

Здобуті знання та вміння ви будете з успіхом застосовувати як в індивідуальній творчій роботі, так і в процесі підготовки групових і колективних мистецьких проєктів. Протягом навчального року ви працюватимете над створенням ескізів для різних видів дизайну, зокрема, екстер'єру й інтер'єру житла, малих архітектурних форм, поліграфічної продукції. Перед вами відкриється чимало можливостей для розвитку здібностей і вдосконалення своїх умінь у музикуванні, співі, малюванні, ліпленні, хореографії, театралізації тощо. А ще ви продовжите працювати з додатковими джерелами, аби знаходити й використовувати потрібні енциклопедичні та мистецтвознавчі матеріали.

Бажаю вам приємних зустрічей із прекрасним!

Авторка

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— виконай завдання

— ігровий майданчик

— послухай музику,
переглянь відео

— попрацюйте в парах,
групах

— заспівай пісню

— завдання підвищеної
складності

— хвилинка творчості

— підсумовуємо вивчене

Тема I. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО В ЖИТТІ ЛЮДЕЙ

Урок 1. МИСТЕЦТВО ВІДЧИНЯЄ ДВЕРІ

Розкажи, яка музика найчастіше звучить навколо тебе. Чим відрізняється улюблена музика старшого покоління від музики, яку слухаєш ти?

У сучасному світі людина не уявляє себе без музики. Музика лунає під час родинних та народних свят і обрядів, у концертних залах, філармоніях, у теле- та радіоефірі, на уроках музичного мистецтва, у мережі «Інтернет», у плеєрах, приймачах, мобільних телефонах. Музика об'єднує людей різних країн, континентів і розповідає про те, що нас хвилює: почуття, емоції, взаємини з іншими, красу навколишнього світу тощо.

Відеоролик «Музичне мистецтво в нашому житті».

Поділися своїми враженнями від перегляду. Які думки, висловлені в цьому фрагменті, ти поділяєш? Що тобі хотілося б додати?

Науковцями доведено, що звукові хвилі мають вплив на психіку, фізіологію, настрій та самопочуття людини. Більшість дітей і підлітків серед багатьох видів мистецтва віддають перевагу саме музиці. Часто музику слухають як фон, коли відпочивають, займаються спортом або працюють. Серед улюблених мелодій — пісні, танцювальні ритми, класичні твори, що звучать у сучасній обробці, та багато іншого, адже кожне покоління має свої музичні вподобання.

Метрополітен-опера.
Нью-Йорк, США

Безперечно, яскравою прикметою нашого часу є нові можливості, що стали доступними широкому загалу завдяки інтернету. Тепер взяти участь у міжнародних музичних конкурсах і фестивалях, побувати на прем'єрі музичного спектаклю або на концерті улюбленого виконавця можна онлайн, навіть не виходячи

з дому. Зокрема, нещодавно театр «Метрополітен-опера» запустив проєкт «Nightly Met Opera Streams» безкоштовної серії

Тема 1. Сучасне мистецтво в житті людей

HD-презентацій оперних вистав із власного репертуару. А ще кожна людина за бажанням має змогу легко зібрати власну музичну колекцію чи створити плейлист із найулюбленіших музичних хітів.

М. Лисенко. «Стоїть гора високая» (у виконанні Національного академічного оркестру народних інструментів України; фрагмент).

Який настрій створює прослухана мелодія? Що ти уявляєш під цю музику? Звучання яких музичних інструментів тобі вдалося розпізнати?

Відеоролик «19 українських народних інструментів. Максим Бережнюк» (фрагмент).

Об'єднайтесь у пари й перевірте, хто з вас краще запам'ятав, як звучать народні інструменти України. Увімкни цей ролик для сусіда/сусідки по парті для сприйняття на слух, без зображення, й попроси відгадати, який саме інструмент він/вона чує. Потім поміняйтесь ролями.

Розглянь карту-схему. Вислови припущення, про що ти дізнаєшся на кожній станції.

Мандрівна карта Країною музичного мистецтва

У мистецькій подорожі тобі знадобиться власний гаджет для збереження аудіо-, фото- й відеоматеріалів, диктофон для запису твоїх досягнень у пісенній творчості та музикуванні, записник для мистецького словничка.

Розучуємо пісню «Ми з України!» (слова А. Железняка, М. Лічі; музика А. Железняка).

1. Налетіла хижим птахом
Руйнівна ворожа сила,
Розтяла зірки над дахом,
Розправляє чорні крила.
Ворогів серця порожні,
Та встає з руїн країна —
Ми тепер непереможні!
Кожен більше, ніж людина:
Ми один за одного без слів,
На своїй ми стоїмо землі!..

Приспів:
Ми з України!
Серце велике, справжнє навіки!
Ми з України!
Нас не здолати — зламані ґрати!
Ми з України!
До перемоги наші дороги!
Ми з України!
Доля єдина — вільна країна!

2. Усередині і зовні
Стали мужні ми й міцніші,
Наші очі болю повні,
Наша зброя найсильніша!
Нас козацька міць гартує,
Нам Дніпро загоїть рани.
Добре буде все! Ти чуєш?
Україна нездоланна!
Ми один за одного без слів,
На своїй ми стоїмо землі!..

Приспів.

3. І побачать наші діти
Зелень київських каштанів,
Маріуполь буде жити,
Харків з попелу постане!
За село і місто кожне
Помстимося неодмінно,
Відсіч дати злу спроможні
Сини й доньки України!

Приспів.

- Які народні музичні інструменти ти знаєш?
- Які з них входять до складу оркестру народних інструментів?
- На яких станціях ми будемо ознайомлюватись із сучасним музичним мистецтвом України та зарубіжжя?

Дізнайся більше про українські народні інструменти. Запиши їхні назви у свій словничок.

Урок 2. МИСТЕЦТВО ВІДЧИННЯЄ ДВЕРІ

Пригадай, які види візуальних мистецтв ти знаєш. Де можна побачити художні твори як матеріальне втілення мистецьких образів?

Тобі відомо, що кожен вид візуальних мистецтв відтворює реальність у художніх образах на площині та в просторі за допомогою різних засобів виразності. Сучасне життя неможливо уявити без архітектурних споруд, парків та скверів, творів скульптури й живопису, графіки і дизайну, декоративно-ужиткового мистецтва та художньої фотографії. Кожна людина має можливість розвивати свої творчі здібності й навіть спробувати власні сили в спеціально організованих мистецьких конкурсах і фестивалях.

Відеоролик «Образотворче мистецтво в житті людини».

Які думки викликав у тебе зміст цього відеоролика? Що було тобі відоме, а що стало для тебе відкриттям?

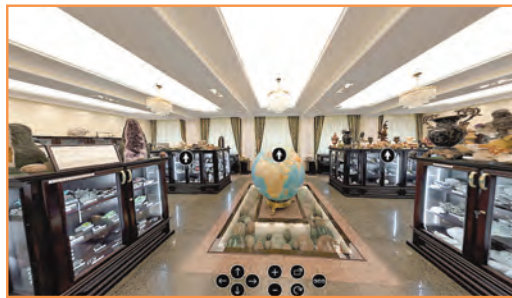
Чимало творів мистецтва визнані безцінним надбанням людства. Аби помилуватися світовими шедеврами, люди відвідують музеї, галереї та художні виставки, а сьогодні завдяки інтернету там можна побувати онлайн. Віртуальні музеї світу, зокрема й України, відчиняють двері для всіх охочих. За допомогою онлайн-платформи Google Arts & Culture можна потрапити в найкращі зали з унікальними експонатами.

Музей Лувр.
Париж, Франція

Музей Галілея. Флоренція, Італія

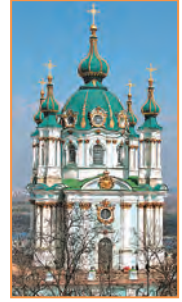

Музей мінералів. Київ, Україна

Розглянь зображення шедеврів українського образотворчого мистецтва. Пригадай назви цих творів та прізвища авторів/авторок. Перевір себе, скориставшись застосунком Lens.

Розглянь карту-схему. Поміркуй, про що ти дізнаєшся на кожній станції.

Мандрівна карта Країною образотворчого мистецтва

1 Станція
Нові горизонти декоративно-ужиткового мистецтва

3 Станція
Новаторська мова фотомистецтва

2 Станція
Сучасні тенденції в архітектурі, живописі, графіці, скульптурі

4 Станція
Новітні ідеї в різних видах дизайну

5 Станція
Нові напрями в театрі, кіно, мультиплікації

У мистецькій подорожі тобі знадобиться електронний записник для фіксування мистецьких термінів та художніх вражень,

Тема 1. Сучасне мистецтво в житті людей

альбом для замальовок, гаджет для збереження світлин та відеозаписів, мобільні застосунки для створення і перегляду відеороликів тощо.

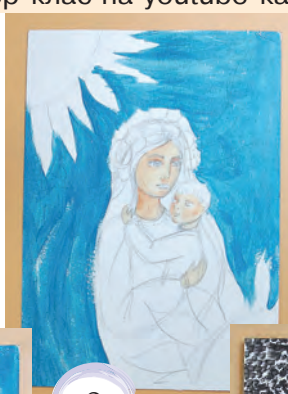

Практична робота. Створи тематичну композицію «Моя Україна». Пригадай, які символи має наша держава, які квіти і птахи асоціюються з нею, чим вона багата. Вирази в цій роботі свої почуття до Батьківщини. Техніка виконання — гуаш або акрилові фарби.

майстер-клас на youtube-каналі

1

2

3

4

- Хто з українських митців та мисткинь прославив нашу країну на весь світ? Назви їхні прізвища й види мистецтв, у яких вони досягли визнання.
- Проаналізуй свою творчу роботу. Чи вдалося тобі передати любов до України завдяки поєднанню кольорів та зображенню національної символіки?
- Продемонструй власну роботу друзям та переглянь їхні композиції. Поділіться враженнями від перегляду. Влаштуйте спільну виставку своїх робіт.

Знайди в інтернет-джерелах інформацію про міжнародну організацію ЮНЕСКО та її роль у збереженні культурних надбань людства.

Урок 3. МИСТЕЦТВО РІДНОГО КРАЮ

Що тобі відомо про музичну культуру рідного краю? Хто з композиторів/композиторок народився і жив чи живе у твоєму місті/селі?

Рідний край — місце, де ти народився/народилася і живеш серед людей, які мають багато спільного. Усе, що існує довкола тебе впродовж життя та пов'язане з мистецтвом, і є культурою твого краю. У кожному регіоні нашої Батьківщини — своя історія і власні традиції, та все ж ми єдині у своєму прагненні до прекрасного.

Музична культура рідного краю — це система досягнень у сфері музичної творчості, виконавства та освіти, а також рівень освіченості людей краю в галузі музичного краєзнавства.

П. Терпелюк. «Гуцульська фантазія» (у виконанні Національного академічного оркестру народних інструментів України; фрагмент).

Про який край розповіла тобі ця музика? Якими засобами описав композитор природу Гуцульщини? Який музичний інструмент виконував соло? опиши характер музики, дібравши відповідні слова.

Гра «Музична скарбничка».

Спробуй створити віртуальну мистецьку скарбничку під назвою «Мій музичний край». Додай у неї музичні твори, які написали композитори/композиторки та виконали музиканти твого краю. Який із цих творів подобається тобі найбільше? Продемонструй свою скарбничку друзям/подругам та рідним.

Музична культура рідного краю мала великий вплив на творчість українського композитора **Л. Ревуцького**.

З його іменем пов'язана ціла епоха розвитку української академічної музики. У творчості композитора нерозривно поєднані музичний фольклор рідного краю, традиції професійної української музики та індивідуальне композиторське бачення. Його творам притаманні життєрадісність, ліризм, широта і багатство емоцій. Спадщина композитора — це своєрідний світ національної музики, для якого характерна краса гармонії та мелодики народних ліричних пісень і дум.

Л. Ревуцький. Симфонія № 2 (фінал) (у виконанні симфонічного оркестру; фрагмент).

Що ти уявляєш, слухаючи музику? Чи вдалося, на твою думку, композиторові передати свою любов до рідного краю? Які музичні образи були відчутні у творі? Охарактеризуй засоби музичної виразності та мелодію симфонії.

У симфонії № 2 Л. Ревуцький постає в єдності зі своїм народом і природою рідного краю. Головна тема нагадує політ, порив вітру, своєрідне втілення мрії. Композитор наче співає величний гімн своєму народові.

Пригадай, які твори Л. Ревуцького ми слухали на уроках музичного мистецтва у попередніх класах. Чим вони тобі запам'яталися?

Ти вже знаєш, що інструментальна музика без слів і коментарів створює образи за допомогою звуків та засобів музичної виразності. Що ж таке музичний образ? Чи можна його «побачити»?

Музичний образ — це віддзеркалення в музиці явищ життя і духовного світу людини. У великих композиціях музичний образ діє як складна система, що розкриває зміст твору.

Сучасний український композитор **Олександр Яковчук** назвав свою симфонію № 8 «Нескорені». Її вперше виконав Заслужений академічний Зразково-показовий оркестр Збройних сил України.

О. Яковчук. Уривок із симфонії «Нескорені» (у виконанні Заслуженого академічного Зразково-показового оркестру ЗСУ).

Опиши музичний образ твору. Що ти знаєш про нескорених українців? Якими засобами композитор змалював їхню мужність та силу духу?

Симфонія № 8 «Нескорені» унікальна не лише за творчим задумом. Вона призначена для великого духового оркестру, і таке в українській музиці вперше зробив Олександр Яковчук. Твір присвячено живим та полеглим захисникам

України. Композитор майстерно відтворив і напругу бойового зіткнення, і смертельну загрозу для мужніх бійців, і плач за полеглими героями. У фінальній частині симфонії яскраво простежується ідея перемоги в боротьбі за незалежність нашої країни й переконання, що жахіття війни ніколи не повинні повторитися.

Виконуємо пісню «Ми з України!» (слова А. Железняка та М. Лічі, музика А. Железняка).

Заспівай разом із друзями пісню під фонограму, рухаючись у ритмі музики. Покажіть жестами та мімікою зміст пісні. Оберіть кількох солістів і солісток для виконання заспівів, а приспів виконуйте хором. Запишіть свій спів на диктофон, а тоді прослухайте та оцініть виконання.

Прочитай вірш про рідний край. Придумай мелодію і заспівай свою пісню друзям. Попроси їх створити ритмічний супровід на маракасах.

Красивий, щедрий
рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься Україна.

Платон Воронько

Я. Чижевський. Рідна Україна

- Що називають музичною культурою рідного краю?
- Назви імена відомих митців/мисткинь свого краю в галузі музичного мистецтва.
- Що таке музичний образ? Охарактеризуй музичний образ пісні «Ми з України!».

Виконай удома малюнок на тему «Нескорені українці». Озвуч його уривком із симфонії О. Яковчука.

Знайди в інтернет-джерелах музичні твори, які оспівують твій рідний край, і послухай їх.

Урок 4. МИСТЕЦТВО РІДНОГО КРАЮ

Пригадай, які художні ремесла поширені на теренах твого рідного краю. Хто з митців/мисткинь прославив твій край своєю творчістю?

Українська земля з давніх-давен славиться багатими художніми традиціями. Декоративний розпис, кераміка, художня обробка дерева, вишивка, ткацтво, лозоплетіння, писанкарство — це далеко не повний перелік видів народного мистецтва, що складає вагому частку культури нашого народу. Чимало художніх ремесел України внесені до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Пригадаймо разом, чим займається ця міжнародна організація.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, скорочено **ЮНЕСКО** (англ. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO*) — міжнародна організація, спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка за співпраці своїх членів-держав у

галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо.

Звичайно, тобі вже відомо, що 2013 року до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО увійшов унікальний **петриківський розпис**, історія якого походить від давніх традицій настінних розписів білої селянської хати-мазанки. Для цього орнаментального мистецтва характерні фантастичні квіти й інші природні елементи, а також насиченість символікою, яка захищає людей від горя і зла.

Традиція **косівської розписної кераміки**, сюжетні мотиви якої виражають історію, побут, вірування та звичаї гуцулів, навколишній рослинний і тваринний світ, офіційно перебуває під охороною ЮНЕСКО з 2019 року.

До переліку нематеріальних культурних надбань людства 2021 року було внесено також національний **кримськотатарський орнамент «Орнек» («Орьнек»)**, який використовують у вишивці, ткацтві, гончарстві, гравюрі, ювелірній

справі тощо. Орнек налічує близько 35 символів, які розташовують так, аби вони утворили композицію, наповнену певним змістом.

Т. Пата.
Мальовка «Павичі».
Петриківський розпис

Косівська
кераміка

Кримсько-
татарський орнамент
«Орнек»

Об'єднайтесь у три групи і розгляньте зображення, що ілюструють нематеріальні культурні надбання українського народу. Скористайтесь додатковими джерелами й підготуйте презентації про художні ремесла, які перебувають під охороною ЮНЕСКО.

Художнє дереворізьблення
Чернігівщини

Кролевецьке переборне
ткацтво. Сумщина

Лозоплетіння,
с. Іза. Закарпаття

Напевно, тобі відомо, що серед багатьох технік та видів образотворчого мистецтва є панно.

Панно — вид монументального мистецтва, живописний або скульптурний твір декоративного характеру, призначений для оздоблення стіни чи стелі.

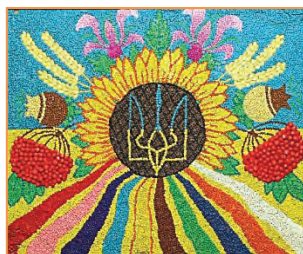
Панно бувають тканинні, дерев'яні, мозаїчні, графічні, гіпсові, пластикові тощо.

Тема 1. Сучасне мистецтво в житті людей

Розглянь зразки панно. Спробуй визначити, в якій техніці вони виконані.

Практична робота. Створи разом із друзями колективне панно «Мій рідний мистецький край». Техніка виконання — за вибором.

1

2

майстер-клас на youtube-каналі

3

4

- Які надбання українського народу внесено до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО?
- Що таке панно?
- Які бувають панно?

Досліди, які культурні надбання твого краю перебувають під охороною ЮНЕСКО.